

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2011. január 22.

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Mellékelt lapok száma:	
------------------------	--

Pontszám**:	
-------------	--

Javító tanár neve**:	
----------------------	--

Javító tanár elérhetősége**:	
------------------------------	--

A próbaérettségi eredményét a megadott e-mail címedre fogod megkapni, így fontos, hogy ugyanazt a címed add meg, mint amivel regisztráltál. Dolgozatod megtekintésére 2011. február 8-tól lesz lehetőség. Amennyiben a javítással kapcsolatban kérdésed merülne fel, a javító tanárt keresd fel az e-mail címén keresztül, hiszen vele fogsz tudni konzultációs időpontot megbeszélni.

Kedves SG-s diákok!

Az alábbiakban a középszintű érettségihez hasonló feladatsort kaptok, azzal a legnagyobb különbséggel, hogy a kérdések most még csak XIX. századdal bezárólag lesznek feltéve.

- A feladatsor megoldására 180 perc áll majd a rendelkezésetekre, amely mind a tesztkérdéseket, mind az esszéket tartalmazza. Így teljesen szabadon oszthatjátok be az időtöket.
- A feladatsor megoldásához történelmi atlasz és helyesírási szabályzat vehető igénybe. A teszteknel röviden, értelemszerűen, csak a feltett kérdésre válaszoljatok.
- Az esszéknél kicsit bonyolultabb a helyzet, mivel van választási lehetőségek. A választás szabályait az esszéknél ismertetjük, ezeket mindenképp figyelmesen olvasd majd el, s ha valami nem világos inkább kérdezz meg egy tanárt!
- Csak a tintával, olvashatóan írt megoldásokat fogadjuk el, ezért ha nem vagy a szépírás bajnoka, akkor erre különösen ügyelj!
- Ha a fentiekén túl bármi kérdésed van – természetesen nem a megoldásokról – akkor nyugodtan bármelyik tanárt megkérdezheted.

Sok sikert kívánunk a feladatok megoldásához!

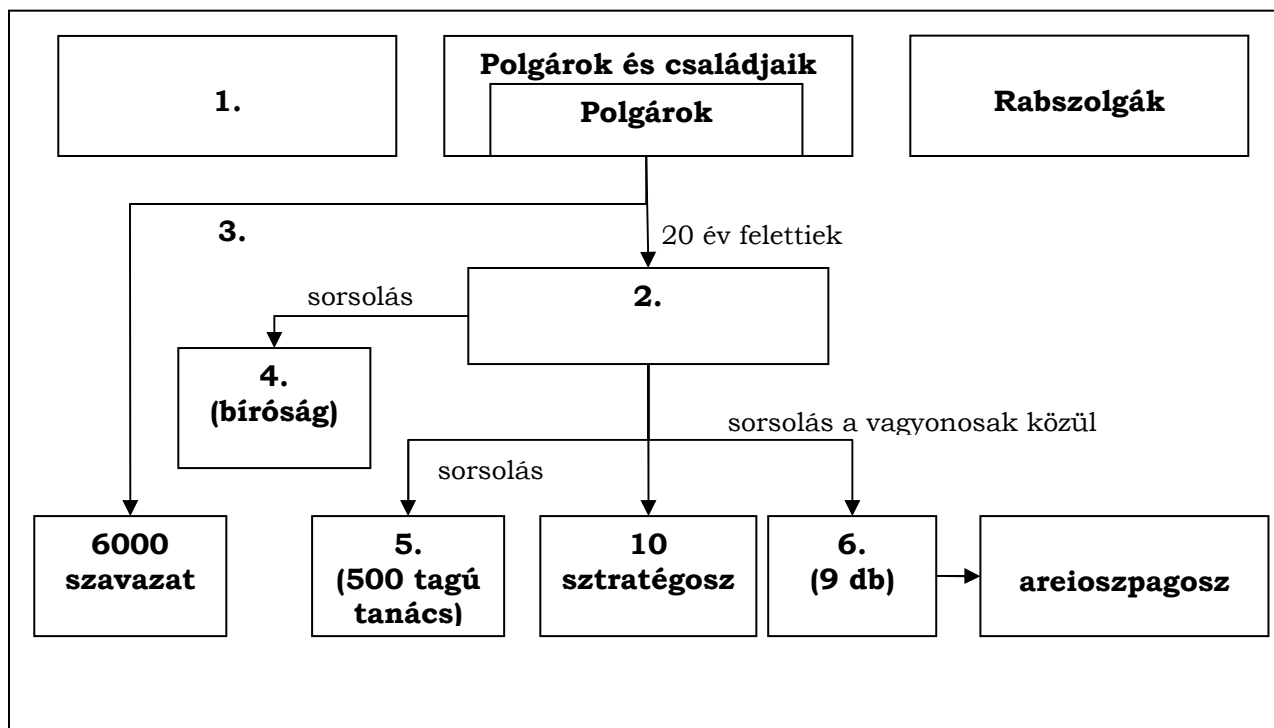
Történelem Szekció

Elért pontszámok:

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	Tesztek	Esszék	Összesen
max	6	4	8	6	6	5	5	5	45	45	90
elért											

Tesztfeladatok

1. A feladat az ókori Athénnal kapcsolatos. Töltsd ki az ábrát az alatta található fogalmakkal! Figyelj, minden helyre csak egy kifejezés kerülhet! (6 pont)

Apella, perioikosz, ephorosz, osztrakiszmosz, ekklészia, arkhón, heliaia, király, bulé, vétó, metoikosz, geruszia

(1)
(2)
(3)
(4)
(5)
(6)

6 pont

2. Az alábbi feladat a magyarok vándorlásával kapcsolatos. Írd az állítások mellé, hogy a vándorlások mely állomására vonatkoznak, valamint, hogy a térképen melyik betűjel jelöli őket! (Elemenként 0,5 pont, térkép a következő oldalon!)

Leírás	Földrajzi név	Betűjel
A Honfoglalás során itt áramlott be a magyarok egy része a Kárpát-medencébe.		
A magyarság innen kiindulva már zsákmányszerző hadjáratokat vezetett a Kárpát-medencébe, valamint a törzsek itt tették szorosabbá szövetségüket a vérszerződéssel.		
Ezen a területen alakult ki a magyaroknál a kettős fejedelemség rendszere, kazár mintára.		
A Honfoglalás során ezen a területen telepedtek le véglegesen a magyarok.		

4 pont

3. Az alábbi kérdések az Aranybullával kapcsolatosak. A forrás és saját ismereteid alapján válaszold meg a feltett kérdéseket! (8 pont)

„17. A mely birtokot valaki méltó szolgálatjával szerzett, attól soha meg ne fosztassék.

19. A várakhoz tartozó jobbágyok szent István királytól szerzett szabadságuk szerint éljenek. Hasonlatosképen a vendégek is, akár micsoda nemzet legyenek, azon szabadságban tartassanak, mely kezdettől fogva vagyon nekik engedve.

24. Pénzváltó kamara-ispánok, só-kamarások és vámosok, országunkbeli nemesek legyenek. Izmaeliták és zsidók se lehessenek.

26. Továbbá, birtokot az országon kívül való embernek ne adjanak. Ha valamelyest adtak vagy eladtak, azt a haza fiai válthassák meg.

31. Azt is elrendeljük, hogy ha mi vagy a mi utódaink közül valaki valamely időben ezen rendelkezések ellen akarna cselekedni, ennek az oklevélnek erejénél fogva mind a püspököknek, országunk nemesének [a bárókat érti], együttesen és külön-külön, a jelenben és a jövőben mindörökké szabadságukban álljon, hogy a hűtlenség minden vétke nélkül nekünk és a mi utódainknak ellenállhassanak és ellentmondhassanak.”

/ II. András 1222-es aranypecsétetes okleveléből, az Aranybullából/

a) Sorolj fel három előjogot, amit a szerviensek kivívtak maguknak!

3 pont

b) A forrás mely pontjai az idegenek befolyását ellensúlyozó előírás?

1 pont

c) A forrás melyik pontja a várjobbágyok érdekeit védő pont?

1 pont

d) Elsősorban melyik társadalmi rétegnek kedvezett az Aranybulla?

1 pont

e) Hogyan nevezzük más néven a 31. pontot?

1 pont

f) Mi a neve az aranybulla angol megfelelőjének? Mikor adták ki?

1 pont

4. Az alábbi szöveg Károly Róbert gazdasági reformjaival foglalkozik. A kipontozott helyekre illeszd be a felsorolt szavak közül az odaillőt! (elemenként 0,5 pont)

Károly Róbert az 1301-ben kezdődött (1)..... után került Magyarország trónjára. A kiskirályok, például (2)..... legyőzése után kezdett gazdasági reformjainak célja, hogy megerősítse a királyi hatalmat. Az eddigiektől eltérően nem a földből származó jövedelmek, hanem a (3)..... adták bevételeinek alapját.

Egyik jelentős reformja a bányajövedelem, azaz az (4)..... megváltoztatása úgy, hogy a nemeseknek is érdekében álljon a nemesfém kitermelése. Az ezáltal megnövekedett nemesfém-készletből (5)..... mintára állandó aranypénzt veretett, amivel ugyan elesett a pénz kötelező beváltásából származó jövedelemtől, azaz a (6)....., de fellendítette a kereskedelmet. Így bevezethetett egy, a kereskedelemből hasznot húzó adófajtát, a (7)..... is. A kieső jövedelmet pedig egy új, a jobbágyságot érintő első állami adóval, a (8)..... pótolta.

Nevéhez fűződik még a (9)..... hármaskiráltyalálkozó, ahol a (10)..... király részvételével (11)..... árumegállító jogának kikerülése érdekében új kereskedelmi út felállításában állapodtak meg. Valamint abban, hogy ha az uralkodó örökös nélkül hal meg, Károly Róbert fia lesz a (12)..... király

Bécs, lengyel, Vencel, kapuadó, visegrádi, bányamonopólium, kamara haszna, cseh, interregnum, Csák Máté, regálé, füstpénz, firenzei, lengyel és cseh, urbura, Pozsony, harmincadvám, cseh és osztrák, Nekcsei Demeter

6 pont

5. A következő feladat a felvilágosodással kapcsolatos. Saját tudásod segítségével és a források felhasználásával egészítsd ki a táblázatot a megadott szavak közül a megfelelőkkel! (6 pont)

A.) „De minden elvesznék akkor, ha ugyanaz az ember, vagy a főembereknek, nemeseknek vagy népnek ugyanaz a testülete gyakorolná ezt a három hatalmat, vagyis a törvényhozó hatalmat, a közhatározatok végrehajtásának hatalmát és a magánosok bűncselekményei vagy jogviták fölötti ítélkezés hatalmát.”

/A törvények szelleméről/

B.) „[...] az ember természeti jogait önkéntes szerződésben átruházza az államra, de joga van ezt a szerződést fölbontani, ha a hatalom az egyéni szabadságot és a (polgári) tulajdont megsérti.”

/Rousseau/

C.) „A népképviselők tehát nem a nép képviselői és nem is lehetnek azok, csupán megbízottai a népnek: soha nem dönthetnek végérvényesen. Minden törvény semmis, ha a nép személyesen nem hagyja jóvá; az ilyen törvény nem törvény.”

/.../

D.) „Mindent a népért, de semmit általa!”

/.../

Név	Fogalom	Forrás betűjele
Locke, Rousseau		B.)
	Hatalmi ágak megosztásának elve	
II. József		
	Népfelség elve	C.)

alkotmányos monarchia, Rousseau, társadalmi szerződés, Voltaire, Montesquieu, felvilágosult abszolutizmus, Descartes, népszuverenitás

6 pont

6. A forrás és saját tudásod alapján válaszold meg az alábbi kérdéseket! (5 pont)

„II. tc. 5. §. Ő legszentségebb császári és királyi felsége férfiágának magvaszakadtával az öröklési jogon való utódlást e Magyarorszában és koronájában, s az Isten segedelmével már visszaszerzett és visszaszerzendő ehhez tartozó részekben, országokban és tartományokban, felséges Osztrák Házának nőágára is és pedig első helyen a fent tisztelt most uralkodó legszentségebb császári és királyi felségnek.

6. §. Azután, ennek magvaszakadtán, a néhai boldogult Józsefnek,

7. §. S ezeknek is magvaszakadtán, a néhai dicső Lipótnak, császároknak, s Magyarország királyainak ágyékából leszármazókra, és ezeknek törvényes, római katolikus, mindét nemű ausztriai főherceg utódaira, a most uralkodó legszentségebb császári és királyi felség részéről a Németországban s azon kívül fekvő Magyarországgal meg ehhez kapcsolt részekkel, országokkal és tartományokkal, az előre bocsátott jog és rend szerint, feloszthatatlanul, s elválaszthatatlanul, kölcsönösen és együttesen örökösödésileg birtoklandó más országaiban s tartományaiban is megállapított elsőszülöttségi rendhez képest uralkodás és kormányzás végett átruházzák.

III. tc. Ő legszentségebb császári és királyi felsége az ország s az ahhoz kapcsolt részek összes hű karainak és rendjeinek minden, úgy hitlevélbe foglalt, mint bármely más jogait, kiváltságait s mentességeit, és előjogait, az alkotott törvényeket s helybenhagyott szokásokat a jelen országgyűlés I. és II. törvénycikkelyének megfelelően [...] Kegyelmesen megerősíti s meg fogja tartani.”
/Az 1723-as törvényekből/

a) Mi a latin elnevezése a Habsburg dinasztia örökösödési szabályának?

1 pont

b) Mi a lényege a szabálynak?

1 pont

c) Ki volt a törvény kiadásakor a Habsburg császár?

1 pont

d) Miért vált szükségessé a törvények meghozása?

1 pont

e) Miért volt előnyös a törvény a magyar rendek számára?

1 pont

7. Az alábbi feladat a XIX. század eszméivel kapcsolatos. Írd az idézetek alá, hogy melyik eszmeáramlathoz kapcsolható az adott idézet! (5 pont)

„Minden eddigi társadalom története osztályharcok története. Szabad és rabszolga, patricius és plebejus, báró és jobbágy, céhmester és mesterlegény, egyszóval: elnyomó és elnyomott folytonos ellentétben álltak egymással, szakadatlan, hol palástolt, hol nyílt harcot vívtak, olyan harcot, amely mindenkor az egész társadalom forradalmi átalakulásával vagy a harcban álló osztályok közös pusztulásával végződött.”

1 pont

„Az emberi szabadság sajátos köre magába zárja először is a lelkiismeret egész belső világát, a legátfogóbb értelemben vett szabadságot követelve számára: a gondolkodás és az érzés szabadságát, az érzelmek és vélemények korlátlan szabadságát minden kérdésben, legyenek azok gyakorlati vagy spekulatív, tudományos, erkölcsi vagy teológiai kérdések. [...] Másodszor alapelvünk feltételezi az ízlés és a foglalatosság szabadágát; szabadságot, hogy úgy alakítsuk életünket, ahogy hajlamainknak megfelel. [...] Az egyén szabadságából harmadszor következik az egyének közötti társulás szabadsága, a már tárgyalt korlátok között, egyesülési szabadsága tehát minden olyan cél érdekében, amely másoknak nem

okoz kárt. [...] Az emberiség többet nyer, ha eltűri, hogy mindenki úgy él, ahogy neki tetszik, mint ha arra kényszerítik egymást, hogy úgy éljenek, ahogy a többieknek tetszik.”

1 pont

„Talpra! Németek! [...] Te, egykor oly tiszteletre méltó, bátor és nagyra becsült nép! Hasson át benneteket a nagy, s oly régen elfeledett testvériség! Éreztétek az azonos vér szent és eltéphetetlen kötelékeit, az azonos nyelvét és életmódját... Ne legyen többé katolikus és protestáns, ne legyen többé porosz és osztrák, szász és bajor [...] legyetek végre egységesek, akarjatok végre egyet szeretetben és hűségben egymás iránt, s nincs az az ördög, aki legyőzhetne benneteket.”

1 pont

„Megtartani, s egyszerre javítani – ez más jellegű feladat. Ha a régi alkotmány használható részeit meg akarjuk tartani, s ha az újat hozzá akarjuk illeszteni ahhoz, ami a régiből megmaradt, akkor a termékeny elme minden erejét, csüggedetlen és megfeszített figyelmét [...] minden alkotó talentumát mozgásba kell hozni; egymással vetélkedő emberi rossz tulajdonságok egyesített ereje ellen kell felvennie a harcot: a konokság ellen, amely elvet minden reformot, és a könnyelműség ellen, amely mindent tönkretesz. „De az ilyen eljárás – vetik szememre – túl lassú. Nem olyan gyülekezet számára való, amely minden dicsőségét arra tette fel, hogy évszázadokra szóló művet alkosson hónapok alatt. A javításnak ez a módja hónapokat venne igénybe.” Ez valóban így van és így is kell lennie, ebben áll a módszer remek volta, hogy az idő munkatársul szegődik, így lassan és némelykor észrevétlen hat. Ha nélkülözhetetlen az óvatosság és elővigyázatosság ott, ahol élettelen anyaggal van dolgunk, sokkal nélkülözhetetlenebbé, szent kötelességgé válik akkor, amikor rombolásunk és alkotásunk tárgya nem fa és kő, hanem érző lények, akiket ezrével dönthetünk nyomorba gyors és meggondolatlan döntéseinkkel.”

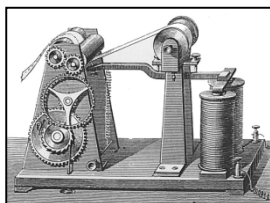
1 pont

A [...] célja a szociális igazságtalanságok kiküszöbölése az egyenlő lehetőségek megteremtésével. Ehhez szükségesnek tartja a magántulajdon eltörlését. Egyediségét az uralomnélküliségre, hatalom nélküli rendre való törekvés adja. Szerintük az állam erőszakosan beavatkozik az emberek életébe; a polgárai biztonságát védeni és a társadalmi integrációt megteremteni hivatott intézmények – az oktatás, a jogrend, az erőszakszervezetek – valójában az uralmon lévő elit hatalmának megtartását szolgálják, ezért végső soron zsarnokiak és megszüntetendők. Jászi Oszkár meghatározása: „Az a társadalomelmélet, amely az igazságosságra (azaz egyenlőségre és reciprocitásra) törekszik az emberi viszonylatokban (bizva abban, hogy ez egyben a szabadság elérésének útja is), célját az állam teljes kiküszöbölésével véli elérhetőnek.”

1 pont

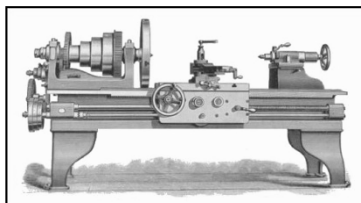
8. Egészítsd ki a táblázatot a találmányok nevével és betűjelével!
(5 pont, elemenként 0,5)

A

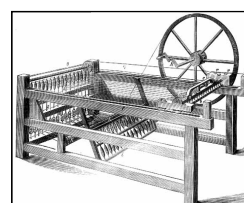
1837

B

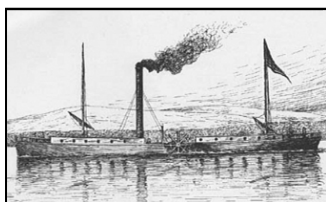

1810

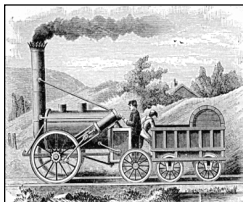
C

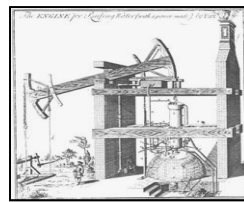
1767

D

1807

E

1825

F

1769

Feltaláló sorszáma	Találmány betűjele	Találmány megnevezése	Pontszám
James Watt			/1
George Stephenson			/1
Henry Maudslay		esztergagép	/0,5
Samuel Morse			/1
James Hargreaves		„fonó Jenny”	/0,5
Robert Fulton			/1

5 pont

A felén már túl is vagy, most következzenek az...

Esszéfeladatok

Mielőtt neki kezdesz, figyelmesen tanulmányozd át a „játékszabályokat”:

- A feladatok megoldási sorrendje tetszőleges.
- A feladatok megoldásához a Történelmi atlasz és a Helyesírási kézikönyvtár használható
- A feladatok megoldását tollal készítsd. Ha valamilyen megoldást vagy megoldásrészt áthúzol, akkor az nem értékelhető!
- Az egyes feladatokra az ott feltüntetett pontszámnál több nem kapható.
- Minden feladatot új A/4-es lapon kezdj!
- A megoldásokat tartalmazó lapok mellett ezt a fedlapot kell beadnod. Ügyelj arra, hogy mindegyik lapon jól olvashatóan rajta legyen a neved.

A következő feladatok közül összesen **hármat** kell kidolgoznod.

Az alábbi szabályok alapján kell esszéket választanod:

Kidolgozandó **egy, az egyetemes történelemre** vonatkozó rövidebb feladat, **kettő, a magyar történelemre** vonatkozó **egy rövidebb és egy hosszabb**, különböző korszakokra vonatkozó feladat.

Tanulmányozd figyelmesen a feladatokat, majd karikázd be az alábbi táblázatban a választott feladatok sorszámát!

	Korszakok, témák		Az esszé típusa	
			Rövid (12 pont)	Hosszú (21 pont)
Egyetemes történelem	1	Iszlám	1.	
	2	Francia abszolutizmus	2.	
Magyar történelem	3	Tatárjárás	3.	
	4	Államalapítás		4.
	5	Hunyadi János törökellenes harcai	5.	
	6	Erdély etnikai és vallási helyzete		6.
	7	Az 1848-as polgári forradalom főbb eseményei	7.	
	8	A reformkor fő kérdései		8.

Ellenőrizd választásod helyességét, mert kizárólag a helyesen kiválasztott feladatok értékelhetőek! A kettősvonallal elválasztott egységekben csak egy jelölés szerepelhet.

A „rövid” kifejtés kb. **10-12** soros, a hosszú pedig kb. **25-30** soros válaszokat igényel.

A válaszok elkészítése során fogalmazvány (piszkozat) készíthető!

Segítségül megadjuk a helyesen kiválasztott esszék sorszámainak lehetséges kombinációit. Jelölj meg egy oszlopot az alábbi táblázatból! Karikázd be a választott oszlop betűjelét!

Feladattípus	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
Rövid	1.	1.	1.	1.	1.	1.	2.	2.	2.	2.	2.	2.
Rövid	3.	3.	5.	5.	7.	7.	3.	3.	5.	5.	7.	7.
Hosszú	6.	8.	4.	8.	4.	6.	6.	8.	4.	8.	4.	6.

A választott esszék sorszáma:				
Pontszám (tanár tölti ki)				

1. A források és saját ismereteid alapján írd le az iszlám vallás főbb jellemzőit! Ezek hogyan segítették a vallás gyors terjeszkedését? (12 pont)

1. Hit az egyedüli istenben és az ő prófétájában [Mohamedben]
2. napi ötszöri imádkozás, Mekka felé fordulva
3. Ramadan havi böjt betartása
4. Alamizsna osztás kötelezettsége a szegényeknek
5. Minden igaz hitű életében legalább egyszer el kell zarándokolnia Mekkába

/Az iszlám öt alappillére/

A Korán

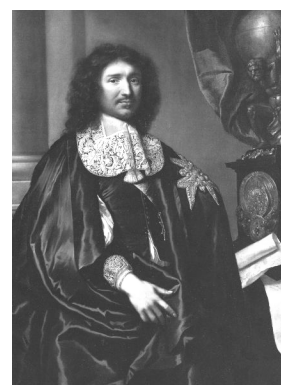
A Kába kő

2. Hogyan segítette elő a merkantilizmus ! (12 pont)

„A merkantilizmus a 16. században kialakult gazdaságfilozófia és gazdaságpolitika. [...] A felhalmozott nemesércet tekintették a gazdagság legfőbb forrásának. [...] A merkantilizmus szerint a legbiztosabb eszköz a nemesércek megszerzésére a külkereskedelem olyan alakulása, amely kedvező árumérleghez vezet, azaz olyan mérleghez, amely szerint nagyobb az állam árukivitele, mint árubevitele, mert ilyenkor a külföldnek nagyobb vásárlásait nemes ércel kell kiegyenlítenie. [...] A kedvező mérleg előidézésére pedig különösen a beviteli és kiviteli vámokat, kiviteli jutalmakat, az ipar minden módon való előmozdítását, gyarmatalapítást, a hajózás emelését stb. tekintették legalkalmasabb eszközöknek. [...] A merkantilizmusnak kiváló államférfiak is voltak hívei, nevezetesen Jean-Baptiste Colbert, miért is e rendszert gyakran colbertizmusnak nevezik.”

/Britannica Hungarica merkantilizmus szócikkéből/

„Ez a rendszer, melynek fővonása az, hogy minden módon elősegíti a kivitelt és megnehezíti a behozatalt, hogy a pénz ne menjen külföldre és melyet mercantil (kereskedelmi) rendszernek neveznek, kifejezést nyert más fontos intézkedésekben is. A vám, mely addig tisztán csak mint jövedelem vétetett tekintetbe, most nagy fontosságú eszköze lett a gazdasági politikának. Az idegen árukra nagy vám vetetett, néhol értékük egy harmada. Csak oly posztot volt szabad behozni, melynek mértéke és színe megfelelt a Franciaországban előírtaknak. Csak némely meghatározott helyen át volt megengedve a behozatal. Sok cikknek, különösen gyártnak, de a bornak és pálinkának behozatala is egyenesen el volt tiltva. Mindez arra szolgált, hogy a külföld áruja ne versenyezzen a belföldiekkel.

*Jean-Baptiste Colbert, XIV. Lajos
énzügyminisztere*

*/Gabriel Nouradugian Effendi: A török birodalom nemzetközi
tetteinek a gyűjteménye/*

3. A források és a tanultak alapján mutasd be a tatárjárás következményeit Magyarországon! (12 pont)

„...a nyolcadik napon Gyulafehérvár városába érkeztünk, ahol semmit sem találtunk, csak megöltek csontjait és koponyáit, a bazilikák és paloták szétrombolt és aláásott falait ... És a tizedik mérföldkőnek ... az erdőtől négy mérföldnyire volt egy csodálatos magas hegy, amelynek csúcsán megerősítettek egy sziklát, vagyis félelmetes követ: embereknek és asszonyoknak nagy sokasága menekült ide, és most szívesen és könnyek között fogadtak ...

Végül fekete kenyeret adtak nekünk, amelyet lisztből és összemorzolt tölgyfakéregből sütöttek...”

/Rogerius Siralmas énekéből/

„[...] és miután a magyarok abban az időben nem vethettek, ezért amazok kivonulása után sokkal többen haltak éhen, mint ahányan fogságba estek vagy kard alatt haltak.”

/Képes krónika/

„Bizonytalan annak megítélése, hogy milyen arányú volt a lakosság pusztulása. Az a közismert adat, hogy a lakosság 50%-a elpusztult, biztosan nem helytálló. Egyes alföldi területeken a pusztítás még meg is haladhatta ezt az értéket, de ezek voltak az ország legritkábban lakott részei. A Dunántúl és a Kisalföld jóval kisebb mértékben volt érintett. A történészek többségének véleménye szerint az ország lakosságának 15-20%-a pusztult el. [...] az ország tatárjárás előtti lakossága 2,5 millió volt. [...] annyi bizonyos, hogy például az Alföld településszerkezete a XIII. század folyamán mindörökre átformálódott, és ez elsősorban, ha talán nem is kizárólag a mongol invázió hatásának tulajdonítható. [...] A korábbi települések helyén a XIV–XVI. századi oklevelek lakatlan puszták sokaságát emlegetik”

/tankönyvi szöveg /

4. A források és a saját ismereteid alapján foglald össze első szent királyunk István államalapító tevékenységét! (21 pont)

„6. Királyi hatalmunknál fogva elhatározzuk, hogy mindenkinek álljon szabadságában vagyonát felosztani, feleségének, fiainak és leányainak vagy az egyháznak adományozni, és ezt a halála után se merje senki érvénytelené tenni.

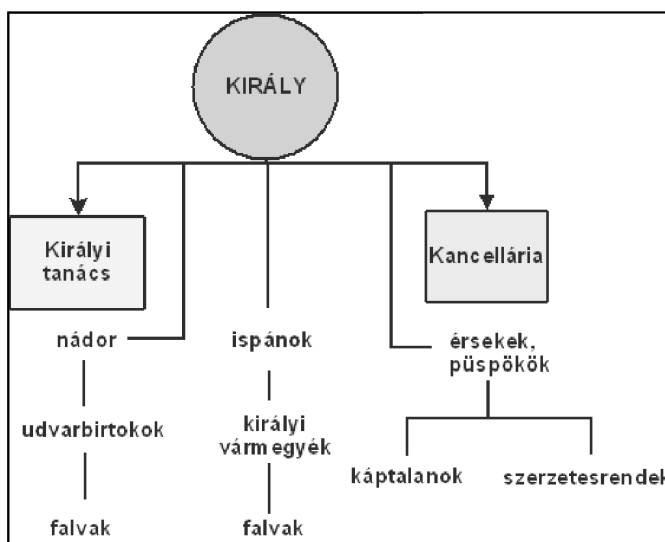
7. Különösen akarjuk, hogy miképpen mi másoknak megadtuk a lehetőséget, hogy javaik felett szabadon rendelkezhessenek, úgy azok a javak is, valamint katonák, szolgák, és bármi, ami királyi méltóságunkhoz tartozik, maradjanak meg változatlanul.

8. Ha valamely pap vagy ispán valakit vásárnap ökrökkel lát dolgozni, vegyék el tőle az ökröt, és adják a várnépnek elfogyasztásra.

9. A papok pedig és az ispánok hagyják meg, hogy vásárnap mindenki menjen templomba, kivéve azokat, akik a tüzet őrzik.

18. Ha valaki saját szolgáit tanúbizonyság mellett szabadsággal ajándékozza meg, halála után azokat senki szolgaságba visszavetni ne merészelje.

22. Senki se merészeljen szabad személyt szolgaságba hajtani.” */I. István I. törvénykönyve/*

1 korában

„1. Tíz falu építsen egy templomot, amelyet két telekkel s ugyanannyi szolgával lássanak el. Ruhákról és oltárterítőkről a király gondoskodjék, papról és könyvekről a püspök.

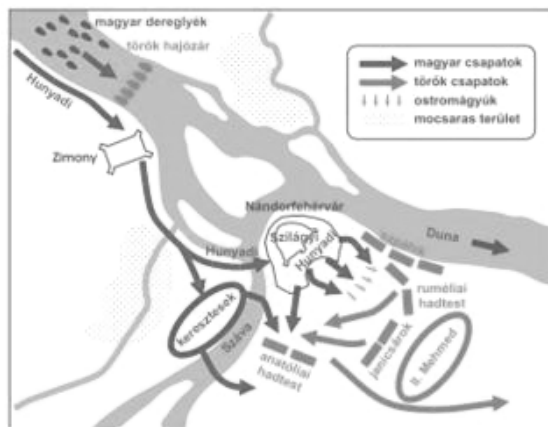
18. Ha valakinek az Isten tized adott egy évben, a tizedik részt adja Istennek.”

/ I. István II. törvénykönyve /

5. A források és saját ismereteid alapján mutasd be Hunyadi János törökökkel vívott harcait! Használd az Atlaszt is! (12 pont)

Dugovics Titusz hőstette

A nándorfehérvári ütközet

„Összecsap a két fél egyenlőtlen erőkkel, de vitézül, alkonyatig dül a csata, s csupán a nappal együtt nyugszik el a küzdelem. De a csata eredményes befejezését lehetetlenné tették számunkra az ellenség pihent tömegének meg-megújuló támadásai, amely nem is legyőzött, hanem, inkább elborított és részekre szabdalt bennünket, ezért minden irányban visszavonultunk.

Arról azonban mind akkor szemtanúként, mind később számos bizonyíték alapján meggyőződünk, hogy az ellenségnek osztogatott seb nem volt kevesebb, mint a tőle kapottak, és hogy győzelmükön ugyancsak gyászos és véres foltokat hagytunk.”

/ A várnai csata leírása /

„Végre hosszú küzdelem után a magyarok győznek, és még hevesebben rárohanva a törökökre, szétszaggatták és lángba borították vasláncokkal összekapcsolt hajóikat.

Mikor ez a török császár tudomására jutott, állítólag azt mondta: „Nehezebben ugyan, de elnyerjük, amit akarunk!” A gróf úr pedig a hajócsatában dicsőséges győzelmet aratva bevonult a várba [...] A fényes tornyok csúcsa már ledőlt, és a falak nagyrészt már földre döntve heverték, és a vár sáncai és várarkai már fel voltak töltve [...] úgyhogy az ellenség betörésének már semmi sem állott útjába, és felvirradt az ostrom tizenötödik napja. [...] A beszercei gróf úr pedig hol fenyegetéssel, hol meg intelmekkel buzdított harcra. [...] Ekkor a törökök összes csapatai a magyarok vitéz és elszánt rohamától megzavarodva megfutamodtak. A magyarok pedig bátorságukat visszanyerve, új erő lelkével megsegítve az égből, kardjukkal mindaddig üldözték őket, amíg ágyúikat és a vár romba döntésére használt egyéb hadigépeket is ott nem hagyták őrizetlenül. Ezért a magyarok mindazokat az erődítéseket, amelyeket a törökök felállítottak, tűzzel felgyújtottak, az ágyukat pedig vasszegekkel beszegezték, elzárták a tűz bevetésére szolgáló lyukakat.”

/ Thuróczy a nándorfehérvári diadalról /

6. Az alábbi feladat az Erdélyi Fejedelemséggel kapcsolatos. Mutasd be a fejedelemség vallási és etnikai sokszínűségét a források és saját tudásod alapján! (21 pont)

„És minthogy mi a fenséges fiunk a vitézlő urak állhatatos kérésére kegyesen beleegyeztünk, hogy kiki tartsa meg azt a hitet, amelyet akar, az új és régi szertartásokkal, megengedjük, hogy hitük ügyében azt tegyék, ami nekik tetszik, de bárkinek a sérelme nélkül. Az új hit követői ne zaklassák a régi vallást, vagy annak követőin valami módon jogtalanságot ne kövessenek el”

/ Az 1557-es tordai országgyűlés határozataiból /

Terület	Szászföld		magyar megyék	Székelyföld
Rendi nemzet	szász (német)		Magyar	székely
Etnikai hovatartozás	német	román	magyar	
Felekezet	evangélikus	görög-keleti	református	katolikus

/ Erdély rendi, etnikai és felekezeti viszonyai a korszakban /

„Először: Semmit sem változtattunk az Erdélyben bevett vallások ügyében, ez idő szerint meglevő templomaik, iskoláik, lelkészsegeik tekintetében, és nem vezetünk be más papságot vagy egyházi személyeket; ennek ellenkezőjét soha nem fogja elérni az egyházi vagy világi rend semmiféle tiltakozása sem; olyan értelemben azonban, hogy a katolikusok saját költségükön, tehát a többi vallás legcsekélyebb megterhelése nélkül, Kolozsvárott, jelenlegi imaházunk helyén templomot építhetnek, továbbá: Gyulafehérvárott, a nemrégiben Báthori Kristóf által emelt, ez idő szerint azonban romban álló templomukat helyreállíthassák; ugyanazon katolikusok minden helységben – ha kevesen vannak és jövevények, akkor magánmódon, ha azonban sokan vannak, akkor nyilvánosan – gyakorolhassák vallásukat és meglegyen nekik templomépítési joguk ugyanúgy, ahogy minden megilleti a többi bevett erdélyi vallást is, abban az esetben, ha tagjai az adott helységben többségben vannak.

Tizennegyedszer. A székelyek – az emberiség legharciasabb fajtája – legyenek teljességgel mentesek a jövőben is minden adótól, csakúgy mint eddig, a téli és nyári katonatartás minden terhétől szintén, továbbá: tizedtől és szolgáltatásoktól is, azon javak után, melyeket a székely felkelés kötelezettségével birtokolnak. Ezzel szemben fennmarad abbéli kötelezettségük, hogy a haza védelmére saját költségükön kell katonáskodniuk. Nem értjük ide a székely parasztokat vagy jobbágyokat.”

/ Az I. Lipót által 1691-ben kiadott Diploma Leopoldiumból /

Az erdélyi fejedelemség népei a XV. Század végén (ezer fő, becslés)			
	magyar, székely	szász	román
Székelyföld	150	-	n.a.
Szászföld	n.a.	65	15
A hét vármegye együtt	240	20	200
Részek	170	-	110
Összesen:	560	85	325

7. Az alábbi források illetve saját tudásod használatával világíts rá, hogy milyen célokat tűztek a zászlajukra a nemzetiségek az 1848/49-es szabadságharc idején! (12 pont)

„Én soha, de soha a magyar szent korona alatt más nemzetet és nemzetiséget, mint a magyart elismerni nem fogok. Tudom, hogy vannak emberek és népfajok, akik más nyelvet beszélnek, de egy nemzetnél több itt nincsen”

/ Kossuth Lajos – 1848 /

„1848 május 13-án a karlócai szerb gyűlés kimondta a Magyarországon élő szerbek teljes politikai önállóságát, vajdát választott és ki akarta jelölni Magyarországon belül a szerb vajdaság határait. Bécsből és Belgrádból is támogatták ekkor a szerb nemzeti törekvéseket...”

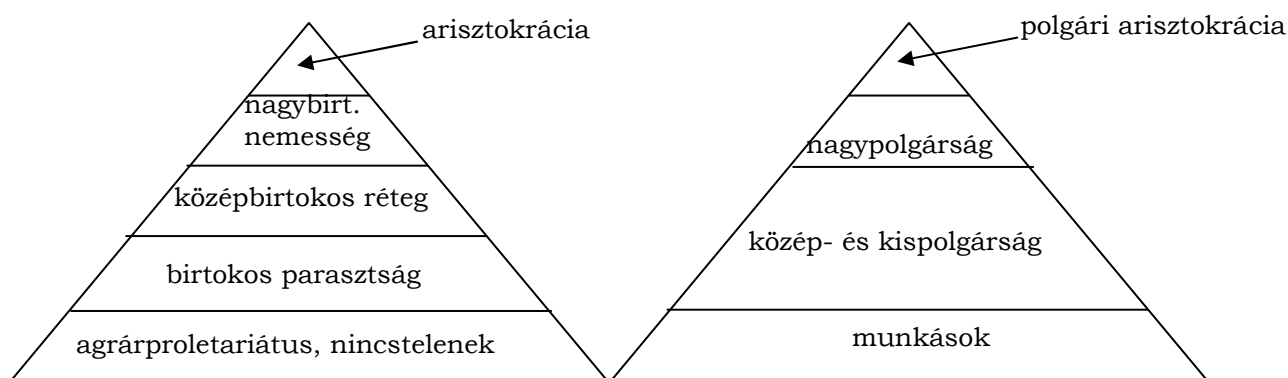
/ Részlet a magyarok krónikájából /

„A békekísérletek a magyarok és nem magyarok között szinte a fegyveres harc kitörésével egy időben megkezdődtek. A nem magyar népek vezetői is látták: háborús úton nem érik el a remélt nemzeti önrendelkezést.[...]Az 1849. július 28-án elfogadott határozat ugyan nem adott területi autonómiát a nemzetiségeknek, de elismerte jogukat a szabad nemzeti fejlődésre, és kiterjedt nyelvhasználati jogokat biztosított számukra.”

8. A feladat a dualizmus korával kapcsolatos. Mutasd be a dualizmus társadalmát, rétegződését! Térj ki a kettős társadalomszerkezet bemutatására! (21 pont)

„Társadalmi szempontból 1867-ben az osztrák ipari és pénzügyi körök fogtak kezét a magyar birtokos osztállyal. Az 1867 utáni korszakban azonban megoldásra várt a földkérdés, a földtelen parasztok sorsa. A kapitalizmus és a gyárpar fejlődésével pedig tovább bontakozott a polgárság, és megjelent az ipari munkásság új tömege is. Egyre szükségesebbé vált tehát a magyar társadalom demokratizálása, és a feudális időkből fennmaradt földbirtokrendszer megreformálása. Ezeket a reformokat 1867 keretén belül is meg lehetett valósítani. Ez azonban nem történt meg - elsősorban a vezető rétegek ellenállása miatt. [...]”

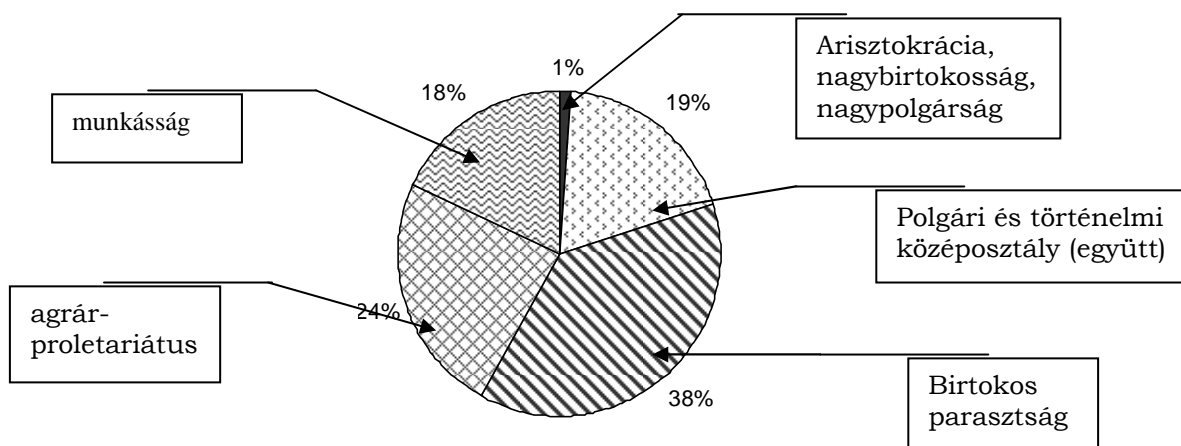
/Kosáry Domokos: A kiegyezés, 1867/

„A társadalmi átrétegződés, a polgárosodásnak nevezett folyamat félreismerhetetlen jele volt viszont, hogy a századforduló után a nagyburzsoázia számított a társadalom vagyoni tekintetben legerősebb csoportjának. [...]”

A gyarapodó gyáripari munkásság új szint vitt a társadalom palettájára, de összetételét tekintve hátrányosan különbözött a fejlett nyugati országokétól. Törzsét ugyan a szakmunkások alkották, de túlságosan nagy volt az idényjelleggel foglalkoztatott segédmunkások és napszámosok aránya, és viszonylag alacsony a betanított gépmunkások részesedése. A legnépesebb társadalmi osztály, a parasztság, belső tagozódását tekintve a jobbágyfelszabadítás előtti időkre emlékeztetett. [...]”

/Diószei István: Az Osztrák-Magyar Monarchia/

Társadalmi struktúra a XX. sz. elején